

It should be mentioned that, although the war is apparently only between Russia and Ukraine, the economic difficulties caused by the war, the shortage of food and goods, the disruption of transportation and logistics systems - have changed the supply and demand chain in the world. Actually, the majority of the countries are involved with various formats - the supply of weapons, financial and humanitarian aid, reception of refugees, economic sanctions and various macroeconomic parameters. That is why we say that this war, to a certain extent, already has all the signs and characteristics of a "world war".

Finally, in order to ensure success and peace, economic sanctions and the already achieved result have revealed completely new political behaviors as an alternative to "open war". A new powerful weapon - economic sanctions and economic solidarity.

Literature:

1. Aleksidze L., Modern International Law. 2010. P. 13-14.
2. Pape, R. A. Why Economic Sanctions Do Not Work. *International Security*. 1997. P. 90-136.
3. Baldwin, D. A. *Economic Statecraft*. Princeton University Press. 1985. P. 3-28.
4. Burlone, J.-L. B. Economic Sanctions: The Institutional Factor. *Canadian Journal of Development Studies / Revue canadienne d'études du développement*, 2002. P. 27-46.
5. G. C. Hufbauer, J. J. Schott, K. A. Elliott, B. Oegg. *Economic Sanctions Reconsidered*. Peterson Institute of International Economics, 2007. P. 121-142. 233
6. N Mulder, N. The Economic Weapon: The Rise of Sanctions as a Tool of Modern War Hardcover. *Yale University Press*, 2022. 448 p.
7. News Anthony Blinken explains how the US will respond to Russia if the Kremlin decides to cut gas supplies to Europe. *europetime* 2022-01-27. web-site. URL: <https://europetime.eu> (Last accessed: 30.01.2023).
8. Keynes J. M. *The Collected Writings of John Maynard Keynes: Shaping the Post-war World: Employment and Commodities. Activities 1940-1946*. Macmillan Cambridge University Press for the Royal Economic Society. 1980. URL: http://imf-iew.org/eval/complete/pdf/01102011/Crisis_Report_English.pdf (Last accessed: 30.01.2023).

ОБ'ЄКТНА РЕОРІЄНТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ НОВИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ КРАЇН ТА УКРАЇНИ

С. І. АРХІЄРЕЄВ, д-р екон. наук, професор кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, м. Харків, Україна

Реорієнтація міжнародного бізнесу має змінити, крім суб'єктної спрямованості, також об'єктну орієнтацію [1]. Як *перший фактор*, що дозволяє це зробити, може претендувати часто згадуване в дослідженнях збільшення доданої вартості експорту шляхом більш глибокої переробки традиційних продуктів, тоді як *другий фактор* пов'язаний з виробництвом нових продуктів, тобто з переходом на інноваційний шлях розвитку. Для перевірки значення *першого фактора* використовуємо показник доданої вартості експорту до ВДВ.

На рис. 1 наведено співвідношення за цим показником східноазійських нових індустріальних країн НІК-2 та НІК-3 з Україною, яке показує, що у 2014

році її показники були в центрі показників аналізованої групи країн, за десятиліття лише наблизившись до середнього значення показника цієї групи. (Країни НІК-1 недоцільно порівнювати, тому що, принаймні, 3 з них офіційно визнані розвиненими (advanced) економіками, а 4-ю є Тайвань, який не входить до класифікації тільки через його часткове визнання, але, зважаючи на все, також повинен входити до групи розвинених.)

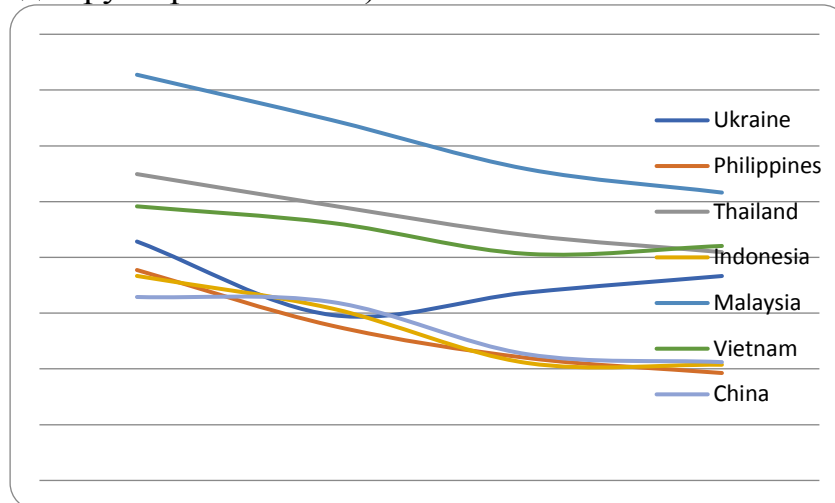

Рис. 1 – Частка доданої вартості експорту у ВДВ країн НІК-2,3 та України, %

Джерело: розроблено автором за [2].

У принципі показники відкритості показують її досить високий рівень для України (що виявляється у високій частці експорту доданої вартості), принаймні щодо зовнішньої торгівлі. Звісно, за рахунок збільшення доданої вартості існуючих експортних товарів можна поліпшити ситуацію. Проте жодних надрезервів Україна в цьому відношенні не має, мова швидше повинна йти про більш всеосяжне нарощування створюваної доданої вартості, що, на нашу думку, передбачає вихід за рамки сформованої спеціалізації виробництва. Тому завданням реорієнтації більшою мірою є перетворення виробництва, яке дозволить наростити його обсяги.

Природно, йдеться про експортно-орієнтоване виробництво, а не про менш перспективне імпортозаміщення. Питання в тому, як цього досягти. Швидше за все, для цього знадобляться заходи щодо стимулювання ввезення капіталу, технологій, ліцензій, ноу-хау. Іншими словами, традиційний експорт товарів, вироблених Україною самостійно, має бути замінений чимось іншим. На нашу думку, єдиною реальною альтернативою можуть бути товари, що виробляються в рамках глобальних ланцюжків створення вартості (ГЛСВ). Таким чином, важливим фактором має стати реорієнтація з виробництва традиційних продуктів національної спеціалізації на нетрадиційні стадії глобалізованих виробничих циклів.

Таким чином, об'єктна реорієнтація міжнародного бізнесу пов'язана з іншим фактором, що обумовлює також необхідність зміни його процесного характеру. Тобто на сучасному етапі реорієнтації має йтися не про реінтеграцію у світову торгівлю, а про реінтеграцію у світове виробництво, важливу роль у якій покликана зіграти галузева реорієнтація на користь промислового сектора.

Оскільки можливості реіндустріалізації на старій промисловій основі сьогодні вичерпані, виникає нагальна необхідність неоіндустріалізації, подібної до процесів, що мають місце в нових індустріальних економіках Східної Азії. Для ілюстрації того, що з цією роллю сектор міжнародного бізнесу справляється набагато гірше, ніж із забезпеченням високої частки доданої вартості в експорті, проаналізуємо показник хай-тек експорту України порівняно з так званими новими індустріальними країнами (НІК, у більш новій термінології – newly industrializing economies, NIEs) Східної Азії НІК-2 (так звані «АСЕАН-4»: Індонезія, Малайзія, Таїланд, Філіппіни), а також В'єтнамом і Китаєм, які іноді називають НІК-3 і які почали корінні перетворення практично одночасно з Україною. Як бачимо на рис. 2, відставання України від більшості країн гнітюче та досягає двадцятикратного.

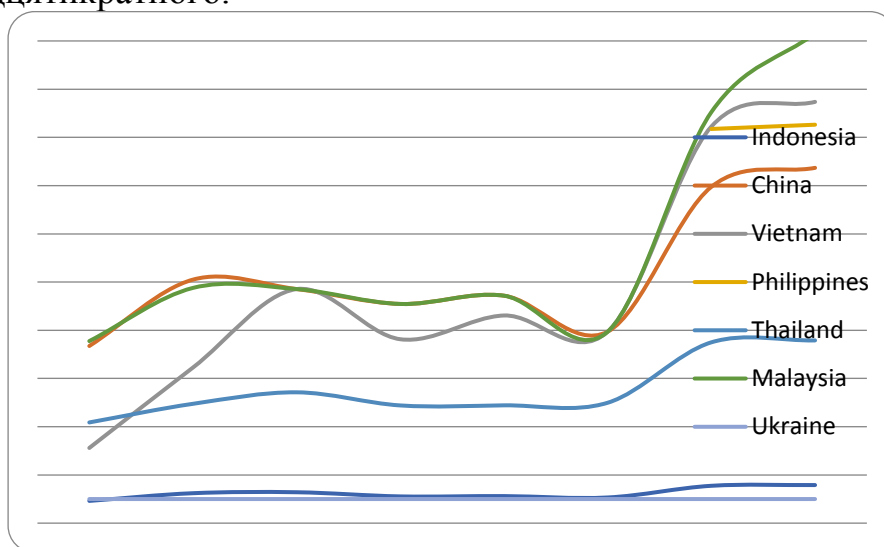

Рис. 2 – Співвідношення частки хай-тек експорту країн НІК-2, 3 та України (=1)

Джерело: розроблено автором за [3].

Адже саме з переходом на інноваційний шлях розвитку пов'язана перспектива зміни структури експорту. Заради справедливості зазначимо, що відповідно до даних Світових індексів розвитку WDI відставання України за цим показником від найбільш розвинених Сінгапуру (НІК-1) і Малайзії (НІК-2) менше і становить «всього лише» 9 разів. Навіть у цьому випадку становище серйозно відрізняється від їх співвідношення за часткою експорту доданої вартості, що, ймовірно, говорить про більшу значущість для України фактора, пов'язаного з інноваційним розвитком. Важливу роль в його активізації мають зіграти мережеві взаємодії? Які було досліджено раніше [4]. Тобто другий фактор пов'язаний з виробництвом нових продуктів, з переходом на інноваційний шлях розвитку переважає. Але враховуючи зміни процесного характеру, швидше йдеться про інноваційні проміжні продукти, ніж про кінцеві.

Література:

1. Архієреєв С. І. Економіко-теоретичні засади посттрансформаційної реорієнтації міжнародного бізнесу. *Економічна теорія*. 2022. No 1. С. 45-70.
2. Export of Value Added Database. The World Integrated Trade Solution (WITS) URL: <https://wits.worldbank.org/analyticaldata/evad> (Last accessed: 31.01.2023)

3. Global Innovation Index –web site. URL: <https://www.globalinnovationindex.org> (Last accessed: 31.01.2023)

4. Архиев С. И. Институциональные интеракции как основа сетевых взаимодействий и проблемы посттрансформационной рыночной экономики / *Journal of Institutional Studies (Журнал институциональных исследований)*. 2012. № 1. Т. 4. С. 9-24.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Л. В. ОБОЛЕНЦЕВА, д-р екон. наук, професор, професор кафедри Туризму і готельного господарства

Харківський національний університет міського господарства імені

О. М. Бекетова, м. Харків, Україна

Драматичні зміни на міжнародному та внутрішньому ринках туризму, пов'язані з пандемією COVID-19, безперечно, ще довго будуть предметом численних досліджень. Але вже сьогодні, поряд з оцінкою глибини падіння та величини втрат галузі, вимагають вирішення питання розвитку туристичного сектору у постпандемічний період, і стосуються вони, перш за все, визначення стратегічних напрямів, способів та технологій пом'якшення наслідків кризи; а також відновлення галузі за умов виникнення нових векторів розвитку у сфері туризму.

Оскільки всередині країн криза торкнулася всіх видів діяльності, пов'язаних з індустрією гостинності, то в цілому COVID-19 вплине на валовий внутрішній продукт у всіх державах, особливо в тих, які в значній мірі залежать від готельного та туристичного секторів економіки. Очевидно, що відновлення міжнародного туризму після відкриття кордонів буде повільним та нерівномірним.

Принципово важливим моментом є той факт, що у той час як пандемія COVID-19 призупинила світовий туризм, мільйони людей, які знаходились чи знаходяться на карантині, прагнуть отримати культурні та туристичні враження прямо з дому. У цей період культура довела свою високу значущість, а попит на віртуальний доступ до музеїв, об'єктів культурної спадщини, театрів та уявлень досяг безпрецедентних рівнів.

Не зважаючи на всі труднощі, туристичний і культурний сектор має можливість створювати нові партнерства і співпрацювати - вони можуть разом розробляти та диверсифікувати пропозицію, залучати нову аудиторію, набувати нових навичок та підтримувати світовий перехід на нові умови.

Так, рекомендації, підготовлені відділом етики, культури та соціальної відповідальності ЮНВТО полягають у наступному[1, 2, 3]:

1. Удосконалити та налагодити взаємообмін поточними даними між галузями та секторами. Інформаційний обмін між секторами відіграє ключову роль у розумінні наслідків пандемії та розробленні ефективних заходів у відповідь. Конкретні дані щодо соціально-економічних наслідків пандемії COVID-19 для культури та туризму, а також щодо рішень, які здійснюються для